

Nr 66.

Av herrar **De Geer** och **Andersson** i Södergård, *angående egnahems-
väsendets organisationsformer.*

Vid innevarande års början har Kungl. Maj:t på förslag av chefen för jordbruksdepartementet beslutat tillkalla särskilda utredningsmän för att enligt av jordbruksministern angivna riktlinjer verkställa utredning och avgiva förslag rörande egnahemsverksamheten och andra med statens verksamhet på det sociala området sammanhängande frågor.

En av de viktigaste frågor, som av utredningsmännen skall behandlas, är hur ny jord på lämpligaste sätt med statens medverkan skall kunna anskaffas för dem, som hava allt för liten jordareal för att därå kunna bereda sig någorlunda nöjaktig utkomst.

I riktlinjerna för utredningsmännen framhåller jordbruksministern bl. a. följande: "Angelägenheten av att för de fall, då möjligheter till extraförtjänster saknas, areal och ägoslag äro så avpassade, att utsikter finnas till bärgning och sysselsättning i jordbruket för brukaren och hans familj, ligger emellertid i öppen dag. Frågan om komplettering av s. k. ofullständiga jordbruk är därför också sedan gammalt föremål för intresse. Särskilt är spörsmålet aktuellt under förhållanden sådana som de nu rådande, då genom stegrade priser å fodermedel försörjningsmöjligheterna för en del småbrukare, vilkas jordinnehav ej medgiver dem att själva producera sitt foder, försämrats. Det är en social angelägenhet att dylika småbruk utvecklas antingen genom tillägg av jord från angränsande större fastighet eller genom sammanläggning med annat mindre jordbruk. De problem, som härvid yppa sig, äro många och svårlösta."

Vi instämma i jordbruksministerns här ovan citerade uttalande och hoppas att utredningen snarast måtte komma till sådant resultat att de allt för små jordbruken inom en nära framtid måtte beredas möjlighet till utökad areal. Problemet är förvisso svårlöst men genom verkligt allvarliga ansträngningar bör dock ej vara omöjligt komma till gott resultat.

En av de viktigaste anledningarna till de svårigheter, vari småbruket under senare åren råkat, har otvivelaktigt varit att egnahemsväsendet från början icke observerat risken med för obetydliga arealer. Så länge småbrukarna hade tillfälle till extra inkomster genom arbete t. ex. vid närliggande industriföretag, var deras ställning någorlunda dräglig. Då emellertid senare dylika extra-inkomster i allmänhet icke stått till buds, ha stora bekymmer uppstått. Det är därför en tvingande nödvändighet att utan uppskov en utvidgning av de minsta jordbrukens areal genomföres. Knappast någon grupp av landets invånare har sådana försörjningssvårigheter att dragas med som jordbrukarna,

vilka besitta endast några få hektar jord, vilken senare dessutom ofta är av sämre kvalitet.

Jordbruksministern framhåller i direktiven för utredningsmännen ytterligare bl. a. följande: "Såsom egnahemsstyrelsen framhållit torde en jordanskaffnings- och jordförmedlingsverksamhet av det slag, varom det här rör sig, ej kunna handhas av de nuvarande lokala egnahemsorganen. Ifrågasätts kan, huruvida ej de organ, vilka böra anförtros förevarande uppgifter, borde, med hänsyn till arten av de spörsmål, som möta dem, givas karaktär av statsorgan."

Jordbruksministerns här tidigare citerade uttalande om behovet av jordanskaffning ha vi med stor tillfredsställelse bemärkt men kunna omöjligen inse det riktiga i hans, på intet sätt styrkta, här senast omnämnda påståenden om fördelen av egnahemsväsendets förstatligande. Ett förstatligande, som avkopplar de lokala organen och däribland hushållningssällskapen, medför många uppenbara olägenheter. Man berövas t. ex. medverkan av vissa lokala krafter, som väl känna ortsbefolkningens och småbrukarnas behov. Sannolikt skulle stora fördelar vinnas, om de kommunala myndigheterna å landsbygden mer än hittills anlidades i frågor rörande egnahemsväsendet och speciellt vid anskaffandet av ny jord för det mindre jordbruket. Vid s. k. arbetarsmåbruksverksamheten har, som bekant, viss kommunal medverkan redan erhållits. Landskommun, som beslutat upptaga dylik verksamhet, tillsätter arbetarsmåbruksnämnd eller handhaver verksamheten genom kommunalnämnden. Grundlig undersökning borde företagas angående möjligheten för utökad medverkan av landskommunerna i egnahemsväsendet. En helt statlig apparat skulle otvivelaktigt bliva onödigt dyrbar, långsamt verkande och ej så effektiv som önskvärdt vore.

Egnahemsväsendet har visat sig behäftat med många fel och brister, som behöva avhjälpas. Att emellertid förkasta allt det hittillsvarande, som dock i huvudsak fungerat jämförelsevis bra, och helt övergå till något nytt, vars verkningar man i varje fall ej kan helt överblicka, kan knappast anses klokt och väl motiverat. Har man den fasta avsikten att kraftigt bidra till småbrukets stödande och till anskaffande av ny jord, bör man för visso ej tveka införa nya effektiva åtgärder men ej heller riskera det helas tillfredsställande realiserande genom det nuvarande systemets totala raserande.

Slutligen vilja vi särskilt betona vår övertygelse att frågan om beredande av nya möjligheter för inköp av jord, att tilläggas mindre jordbruk med allt för inskränkt areal, är en så viktig och brådskande angelägenhet att den igångsatta utredningen borde bedrivas med största möjliga skyndsamhet.

Under hänvisning till vad här ovan anförts hemställas,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville framhålla det önskvärda däri att de av Kungl. Maj:t tillsatta utrednings-

männen finge sina direktiv utvidgade med uppdrag att beträffande egnahemsväsendets organisationsformer icke huvudsakligen endast undersöka möjligheten av ett förstatligande utan även grundligt utreda alternativet att bibehålla hittillsvarande system kompletterat med utökat anlitande av landskommunernas och deras organs medverkan.

Stockholm den 15 januari 1936.

Arvid De Geer.

Gust. E. Andersson
i Södergård.
